

Kratkočasno berilo.

Národna pripoved od kovača.

Neki oče je imel sila močnega sina. K čevljarjem ga dá; misli si namreč, da bo brez velikega truda dobro čevlje narejal. Pa kakor je dreto v roko prijel, jo je že utergal. Mojster ga na zadnje od sebe spodi, in mu reče: „Jez te ne morem rediti, pojdi drugam, in ker si tako močan, pojdi za kovača“. Svét mu dopade, pa tudi pri tem ni dolgo ostal; ko je bil s kladvom na nakovalo udaril, se je vse potreslo in nakovalo v tla pogreznilo. „Zberi si plačilo“, mu reče kovač, „kakoršno si hočeš, da le od mene greš“. Če že mora biti, naj pa bo, si misli mladi kovač. Reče tedaj gospodarju: Isti železni kol, ki zad za hišo leži, mi dajte za plačilo. Mojster vesel, se ga tako hitro znebiti, veli šest hlapcom, da naj mu po kol gredó. Butec (tako so ga imenovali) ravno zraven pride, ko se hlapci silno s kolom trudijo, toda še nepremaknejo ga ne. „Kaj si igrate, kakor bebeci“, jih butec nagovori, ki dvigne kol, in ž njim odide. Več ga ni bilo nazaj. Šel je namreč po svetu s trebuchom za kruhom. Ko pride že v tretjo deželo, in ravno po nekem gojzdu gré, zapazi človeka, ki je smreke s koreninami ruval. Koj sta si bila prijatla. Oba gresta zdaj naprej, da v sedmo deželo prideta. Gresta memo nekega mлина, kar ugledata mlinarja, si z mlinskimi kamni igrati. Kviško jih je lučal, in potem z rokami lovil. Še s tem se soznanita. Potem se skušajo, kdo zmed njih bo kamen naj višje zagual. Naj pred ga mlinar zažene;— eno uro so čakali, da kamen nazaj prileti; zdaj ga zaluči smrekar, še dalj ga ni bilo nazaj; in zdaj pride versta na kovača, zažene ga — in tri dni čakajo, da nazaj prileti. „Vsi trije smo močni dovolj, da se vseh velikarov ne bojimo“, so si mislili, ter gredó dalje po svetu. Neki dan jo korakajo memo silnega gojzda, stal je na desni strani visok velik grad. V grad jo mahnejo, lepo stanovanje in dovelj živeža najdejo, ker tu ni nobeden bival — zavoljo strahov. Ostanajo tu, in se pogovorijo, da bo vsaki dan eden kosilo kuhal, in kadar bo skuhal bandero na streho postavil v znamenje unima dvéma, ki gresta na lov, da je čas jest iti. Pervi dan mlinar kuha, že hoče bandero na streho postaviti, kar pride berač, in malo mesá prosi.

Mlinar mu ponudi kosček mesá, berač ga pa na tla spusti, in kuharja lepo prosi, da bi mu ga pobral, ker je star že sam, in se več pripogovati ne more. Mlinar se stegne po mesó, kar berač popade kovačev kol ter kuharja hudo mlati začne. Ne spomni se revež ubogi, kdaj da bi bil tako zlo namahan. Berač ga na pol mertvega pusti, in zbeži. — Lovca že težko čakata, in pazita, kdaj bi bandero zagledala. Ali nista ga dočakati mogla, ker sta že preveč lačna bila, gresta tedaj proti večeru domú. Zlo sta bila jezna, ko vidita pajdaša na pol mertvega na tleh ležati. Utolažiti ju je mislil, ko jima jame pripovedovati, kaj se mu je pripetilo, ali pri njima je le maloserčnež ostal. Potem mu rane obežeta in posteljo napravita. Drugi dan kuha smrekar kosilo in kovač gré sam na lov. Enaka se smrekarju primeri. Škrat namreč, ki je podoba starčka na se vzel, ga ravno tako s kolom namaha, kakor včeraj mlinarja. Kovač težko čaka, kdaj da bi bandero ugledal, pa zastonj je čakal. Gré domú, ko le nič ni bilo. Vès jezen, ko vidi smrekarja na tleh ležati, ga ozmerja rekoč: „Vidim, da nista oba za nič! Jutro bom pa jaz sam domá ostal, bom vidil, kaj se bo meni prigodilo“. Res ostane, pa komaj je mesó kuhano, že pride stavec, in ga prosi božjega darú. Godernjaje mu podá kosček mesá, in mu veli urno se pobrati. Tudi danes mu je mesó z roke ušlo, tudi danes prosi, da bi mu ga pobral. „Kaj, se zadere kovač, boš tako lén, da ga še sam pobral ne boš“, in že mu neusmiljeno s kolom pleča boža. Komaj mu berač uide. Zad za gradom se v tla pogrezne. „Tù imata le — se togotí nad unima dvéma — jez sem mu pa dal, kar mu je šlo“. Ko bolnika ozdravita, grejo gledat, kje bi bila luknja, v katero se je stavec v zemljo pogreznil, in strašno brezno zapazijo. „Jeden se mora v dno po vervi

spustiti“, veli kovač tovaršema, pa obadva se branita, na zadnje vendar le privolita. Privežejo tedaj verv na skalo, zraven pa zvonec, da bi tisti, ki se noter spustí, pri kaki silni nevarnosti pozvonil. Mlinar poskusi napred, potem smrekar, pa oba sta kmali pozvonila in nazaj prišla. Poslednjič se kovač sam spustí. Sabo vzame tudi železni kol, da bi se v nevarnosti branil. Ko do dna pride, otiplje železne vrata s težkim pahom. Močno s kolom po njih udari, podere jih, pa čudo! Nov svet se mu odpre, nova zemlja, vse je veliko lepše kot na naši zemlji. Ko se kovač enmalo zavé, gré naprej. Zapazi tri gradove, prvi je bil srebern, drugi zlat, v tretjega se ni mogel ozreti, tako se je svetil. Premišljuje, kaj mu je storiti. V vse tri gradove sklene iti. (Konec sledí.)

Černe bukve.

Ni davnej, kar je gospodinja A. F. iz B—š—, ko je nesla k apnénci delavcem jesti, dala malega hišnega psa va-njo vreči, da je uboga žival živa v ognji se pekla in strašne bolečine terpela, preden je poginila. Zakaj je to storila, nam nobeden povedati ni mogel; ali da bi mu več jesti ne dajala, ali zavoljo kake vraže, da bi se „apno srečno skuhalo“*), ne vémo; to pa vémo, da strašno neusmiljenega serca mora biti, kdor je v stanu ubogo žival tako grozovito končati! Ako se hočeš kake živine znebiti, končaj jo hitro kakor si bodi, pa ne terpinči je, preden jo umoriš, in ne kaži tako očitno, da tudi do človeka je neusmiljen, komurse ne smili živina. Ko bi ta ženska v Terstu bila, bi jo bila gosposka gotovo ostro pokorila; ker je pa pri nas ni doletela nobena kazen, jo zapišemo v „črne bukve“ s tistim vred, ki je na nje ukaz vergel pšička v apnéncó, čeravno se sedaj sramuje in se noče izdati, kdo da je bil, ker vsi pošteni, ki so vidili to terpinčenje, so se hudovali nad hudobno babo in njenim pomagačem. — Iz Istre.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Istre 9. julija. S—c. Sliši se govoriti od nove škofije, ktera se ima v kratkem osnovati. Škof iz otoka Kerk-a (Veglia) ima namreč premeniti svoj tukajšni sedež s sedežem v Reki, in odtod vladati ne le samo dosedaj oni škofii podložne otoke jadranskega morja: Kerk, Cres in Lošinj, temuč tudi dosedaj pod teržaško škofijo spadajoče tehantije: Jelšane in Kastvo. Ta nova škofija, liburniška imenovana, ima spadati pod deželno poglavarstvo v Terstu; Poreška škofija se pa ima sčasoma zediniti s Teržaško-Kopersko. Res lep in hvale vreden namen, — še lepši pa, ako se uresniči! — Pred malo dnevi se gré čvetero fantičev v cepiško jezero**) kopat; eden izmed njih, zal fant iz Cepič, okoli 20 let star, gré prederzno v čedalje globokejo vodo, kar zabrede do kolen v blato; voda mu pride v hip čez glavo. To viditi vsi plahi pobegnejo njegovi tovarši — zastonj molí nesrečnik neke trenutke roko iz vode na pomoč; al nihče ga ne reši smertne nevarnosti. To zvedši hitijo drugi ljudje na pomoč, pa že mertvega na suho izlečejo. — Vsak si lahko misli žalost starišev! Stari in mladi, čujte nad življenjem svojim! Z vodo ni norčevati se. Posebno pa vi stariši, ne pustite nikdar svojih otrok brez pametnega človeka v vodo, in zlasti v takošno vodo ne, ker se tudi takemu lahko nesreča primeri, ki zna dobro plavati. Koliko takih so že tudi požerli valovi! Kopati se poleti v hladni vodi je zdravo res in zdravejše kot marsiktero zdravilo iz lekarnice, — al kopaj se le v vodi, ki ti ne gré nikjer čez glavo; tudi kdor plavati zná, je varniši v majhni vodi. —

*) Vulcano canem sacrificavit, ut calcis fornax, haberet felicem eventum. Pis.

**) Cepiško jezero je dvě uri deleč od grada Belaj-a proti Plo-minski luki. Pis.

Sextus A. C. Severi. L. et Secundinae conj. v. f. sibi et Quarto fratri et CRINVONI servo ann. XX. 1).

Rob Krinvon je bil, kakor ime pričuje, Slovenec in ime pomeni: obliquus, curvus, brez dvombe po postavi in rasti pridjano. Glasilo pa se je ime ali Krinvo, ali pa Krinvon; zastran oblike primeri: Mažgon, Rogon, Balon itd. 2). (Konec sledi.)

Kratkočasno berilo.

Národna pripoved od kovača. (Konec.)

V prvi grad gré. Velika kača, kakoršne še poprej nikdar vidil ni, je pred vrati čula. Z železnim kolom jo udari, da mertva obleži; kovač potem v grad stopi. Lepa deklica k njemu prihití, ga otetnika pozdravlja, in mu pové, da je bila ukleta. Obeh veselje je bilo neznano veliko. Urno jo k luknji pelje, kjer je noter prišel, jo na verv priveže, in pozvoní. Oteta deklica mu zdaj pové, da ste v onih dveh gradovih še dvé uklete. V hvaležni spomin mu perstan iz samih demantov podari. Že jo smrekar in mlinar kviško potegneta. Obema je tako dopadla, da bi jo vsaki rad imel.

Kovač zdaj v zlati grad gré, si perstan na roko dene in serčno naprej korači. Že misli v grad stopiti, kar mu iz gostega germa neznano gerda pošast nasproti pride, ki ga požreti hoče. Kervav boj se uname in kovač komaj pošast premaga. Kakor v prvem gradu mu tudi iz tega deklica naproti pride, toda veliko lepša, kakor prva. Tudi to na zemljo pošlje. Zlat meč mu v dar dá, zagotavlja ga, da ga bode potreboval. Smrekar in mlinar, viditi lepšo deklico od prve, se začneta ravsati, čigava da bo. Eden drugemu prvo silita.

Kovač v tretji grad gré, z mečem opasan in s kolom v roci. Strašan pozoj s tremi glavami pred silno velikimi vrati na straži stoji. Hitro ga kovač s kolom buti. Mislil je, da bode zver končal, al nič ni opravil. Ljuta in razserdena se zažene va-nj, požreti ga hoče. Dolgo se hrabro bojuje, vendar konečno zver omaga, ki ji je kovač odsekal vse tri glave z mečem, ki ga mu je oteta deklica podala. Kakor se ob silnem potresu zemlja stresa, ravno tako se je zdaj vse streslo, ko se pozoj s smertno rano na tla zgrudi.

Potem v grad gré, in novo deklico zagleda, ktera je še veliko lepša, kakor ste poprejšne dvé bile. Kakor danica med zvezdami bila je njena lepota med drugimi deklicami. Ko se eden družega ne moreta nagledati, in ko se nekoliko zavesta, kaj da se je zgodilo, mu deklica priseže, da nikdar ga ne bo pozabila. Pelje jo zdaj tje, kjer je bil noter prišel, in jo, kakor prve dvé, po vervi na zemljo pošlje. Ko pa smrekar in mlinar to zagledata, sta se jela do dobrega za-njo mahati.

Zdaj še kovač sam pozvoní, toda nočeta ga kviško potegniti, ker sta dobro vedila, čigava bi potem nar lepša deklica bila, za katero se zdaj pretepata.

Razserden ne vé, kam bi se djal, gré v vse tri gradove, si srebra, zlata in demantov nabere, kar koli je nesti mogel. Ko v zadnjega pride, zapazi škrata v kotičku čepeti, ki se kot šiba trese, ko butca zagleda, kateri mu jih še tudi nekoliko na pleča naloži. Po tem mu velí, da naj mu vrata pokaže, kjer bi se spod zemlje priti zamoglo. Škrat izvleče velik ključ, ga mu dá in pové pot, po kateri naj gré, da bo srečno na zemljo prišel. „Kaj! — se zagrozi nad škratom — kaj jez sam si bom hodil vrata odpirat? urno, škrat, če ne, ti bodem s kolom pomagal!“ Rad ali nerad, iti je mogel. Škrat zazvoní, vrata se odprejo, pa kako čudo! vidil je, da so vsi trije gradovi se v zemljo pogreznili.

Prestrašen hitro podzemeljske kraje zapusti, iz njih hití, in na zemljo pride. Gradove, ki so se v zemljo po-

greznili, na lepih ravninah zagleda. Ne vé, ali se mu sanja ali je resnica. Ko se gradovom bliža, vidi smrekarja in mlinarja, ki se ravno za tretjega dekleta pretepata. Silno se ustrašita, ko kovača ugledata. Ko bi trenil, serditi boj jenja. Na kolenih ga jokaje odpuščanja prosita. Velikodušno jima odpustí s pogojem, da bode zadnja deklica njegova, prva mlinarjeva, druga smekarjeva.

Vse tri se mu serčno za otetbo zahvalijo, in naj lepša mu prostovoljno roko podá v zakonsko zavezo. Hipoma pa se po tem vés spremeni, — ni bil več divji, neotesani kovač, ampak lep in mlad gospod vés v svili oblečen. Silna moč mu zgine, ker je ni več potreboval. Enaka se je z mlinarjem in s smrekarjem zgodila.

Čez tri dni so vsi veselo svatbo obhajali; vsak en grad so imeli: kovač nar lepšega, mlinar srebernega, smrekar pa zlatega; njih rod je cvetel mnogo stoletij. V—ški.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Milana pise „Ecco della Borsa“: Pretekli mesec sta vihar pa toča v okolici Brešije veliko škodo napravila. Blizo 30 milijonov škode je naredila bolezen svilnih červov; visoka cena kokonov še polovice škode ne bo povernila; pšenica je kaj dobro dala; tudi reži, koruze in rajža bo precej; v nekterih krajih bo tudi vina.

Iz Reke 14. julija. Iz Banata smo zvedili, da so s pridelkom pšenice in ječmena prav zadovoljni.

Iz Vranje v Istri se nam piše, da se grojzдна bolezen zlo razširja, krompir pa je še zdrav.

Iz Dervanje na Stajarskem. Kakor so „Novice“ že priobčile, sem imel priložnost imenitno Pariško razstavo in po dolgi poti nemške dežele s slavnimi mesti, prelepimi livadami in vabljivimi seli viditi, in namenil sem Vam iz svojega zapazovanja kaj več zapisati *), — zdaj pa mi tužno serce tega ne dopušča. Že srečala me je žalostna novica, da so moj ljubljeni oče za mertudom nevarno zboleli in mili Bog! 9. dan so — še le v 45. letu svoje starosti — lepo v Bogu zaspali. Nenavadno veliko znancov in prijatelov iz mnogih strani je rajnemu poslednji sprehod v boljše življenje v solzah počastilo. Ne gré mi djanja in zaslug rajnega v občini, pri cerkvi in šoli, v kmetijstvu opraviti; le hvaležen spominek jim želim v „Novicah“ postaviti, ktere so tudi oni željno čitali. Naj blagi mož počivajo v miru! — Toča je tudi že v naših krajih škodo delala, vendar je vinogradih povsod obilo grojzdicev viditi, posebno je v Radgonskih in Lutomerskih gorinah tako polno, da je vse veselo; tudi slive (češplje) in jabelka dobro obetajo; sicer pa nikjer ni sadja viditi, celó do Pariza ne, kjer sem 8. češinj za 1 krajc. (sou) dobil. Dom. Čolnik.

Iz Bleda 16. julija. — c. Ni mi navada v šolskih zadevah pisariti; le posebno vesele reči me silijo k temu spisu. Imeli smo pred dobrim mescom letos drugi zbor učnikov ljudskih šol v Radoljci. 17 učiteljev in nekaj duhovnih gospodov se je zbralo; pogrešali smo le dveh učiteljev, ki sta brez vsega uzroka izostala; nadjamo se pa nju pri prvem zboru viditi. Prav veliko smo se pogovarjali od petja in od vaje v petji, od sadjoreje itd. Sploh se zbori končajo s kosilom in potem nobeden veliko ne misli na to, kar se je govorilo in sklenilo; večidel vse pri starem kopitu ostane. Tudi nas so gosp. dekan prav dobro pogostili; pa kar se je pri tem zboru sklenilo, ni bilo pozabljeno. Gosp. S. K. namreč, vés pevec, vés vnet za šolo, je prijazno pa očividno dokazal, kako potrebno je učitelju se vedno v petji vaditi, da zamore vsem okoljšinam zadostiti, ter je svetoval, da bi ob četertkih tū ali tam se snidovali in petja se vadili; sam je obljubil jim učnik biti. Veselje me je navdajalo, ko sem že ene četertke v Gradu vidil zbrane pevce in v sredi med njimi znanega gosp. učnika. Že prvič so prav lepo zapeli: „Veni creator Spiritus“, „Benedictus“, „Pred Bogom pokleknimo“ itd.; tudi od „Kosca“, „Sanjača“ Hašnikovega, Vodnikov „Spominek“ in enake so peli. Po

1) Eichhorn „Beiträge“ I. 61.

2) Da so imena po barvi telesa, kakšnosti trupla, po delih trupla, po spolu itd. bile pri starih narodih navadne, dokazuje obsirniše dr. Pott v svojih bukvah: „Die Personennamen“ str. 590. 592. 595. 603. 604.